

1946

1959

2020

BRON: KADASTER, TOPOTUDREIS.

Geloof houdt Indische buurt tegen

DOOR GERARD OTTEN

De delicate geloofsverhoudingen in Breda rond 1900 zijn vermoedelijk de reden dat in Breda nooit een Indische buurt ontstaan is. De protestanten en de katholieken probeerden elkaar zo veel mogelijk te ontzien en heikle onderwerpen werden waar mogelijk vermeden. Hoewel Breda dus geen Indische buurt kent, treffen we in het naoorlogse Heuvelkwartier, ook de Heuvel genoemd, wel een klein buurtje aan met een Arubastraat, Bonairestraat, Curaçaostraat en Sabastraat: een West-Indische buurt dus. Verder verwijzen veel straten in de Heuvel naar personen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de 'ontdekking' van Oost-Indië.

Atjehstraat ging niet door

De Atjehoorlog sleepte zich vanaf 1873 decennialang voort en zweepde de nationalistische gevoelens in Nederland bij tijd en wijle hoog op. Ook in Breda was de invloed van deze oorlog merkbaar. In augustus 1897 verscheen het eerste bericht over de aanleg van een boulevard, de latere Zandberglaan, in de krant.¹ Deze laan ligt in een negentiende-eeuwse buitenwijk van Breda, die toen nog tot de gemeente Teteringen behoorde. De boulevard werd aangelegd op terreinen die eigendom waren van een particulier consortium, dat oorspronkelijk de boulevard de naam Atjehstraat wilde geven. Dit vanwege de tijdgeest: in de periode 1896-1901 trad het Nederlands-Indisch leger, vanaf 1898 onder leiding van generaal-majoor J.B. van Heutsz, offensief op in de Atjehoorlog. Later komt de straatnaam Atjehstraat echter niet meer terug. Men gaf blijkbaar toch de voorkeur aan een meer neutrale naam. De Zandberglaan heeft overigens wel de juiste sfeer voor een Indische buurt: statige huizen van rond de eeuwwisseling, rustige straten en veel laanbomen en ander groen.

Delicate geloofsverhoudingen

Het gemeentebestuur van Breda is nooit overgegaan tot het geven van Oost-Indische straatnamen in een woonwijk. Wellicht heeft dit te maken met de geloofsverhoudingen. Breda kende in die tijd een katholieke meerderheid en een kleine, maar invloedrijke protestantse minderheid. De verhouding tussen katholiek en protestant was zeer delicaat en de gemeenteraad vermeed dan ook allerlei thema's in de straatnaamgeving die aanstoot zouden kunnen geven, zoals katholieke heiligen, de Tachtigjarige Oorlog en de Boerenoorlogen – de Zuid-Afrikaanse boeren waren immers protestant. Historicus Rob Kooloos ziet in zijn onderzoek naar straatnaamgeving in Holland en Noord-Brabant echter geen dergelijke link tussen geloof en het afhouden van vernoemingen naar Indië.²

Een straatnaam die wel verbonden is met Nederlands-Indië is de Generaal van Hamsingel, vernoemd naar een Bredenaar die betrokken was bij de Lombok-expeditie. Op 25 augustus 1894 leden de Nederlandse troepen daar een gevoelige nederlaag: de grootste die de Nederlandse koloniale troepen tot dan toe in de negentiende eeuw hadden geleden. Hierbij sneuvelde ook generaal-majoor Petrus Paulus Hermannus van Ham, die op 10 februari 1839 was geboren in Breda. Hij was aangesteld als tweede bevelhebber van de krijgsmacht. Bij een overval op het bivak te Tjakra Negara in de nacht van 25 op 26 augustus 1894 vonden hij en 96 medestrijders de dood. Al in 1895 werd in Breda het initiatief genomen een monument op te richten voor Van Ham.³

West-Indische buurt (Haagpoort)
 4 straatnamen

- Arubastraat, Bonairestraat, Curaçaostraat en Sabastraat (18 oktober 1949).